

EXERT NEWS

NUMER 3/2021

NUMER TRZECI !!!

Dla nas 2 lutego jest dniem, w którym ostatnie choinki znikają z domów. Natomiast co wtedy skupia uwagę Amerykanów? Oczywiście, czy świstak Phil przepowie szybkie nadejście wiosny. Już od roku 1887, w miejscowości Punxsutawney w Pensylwanii, upoważnieni do tego mężczyźni o 7:25 (czasu lokalnego) pukają do domku Phila i wywabiają go na zewnątrz. Jeśli zauważy wówczas swój cień, oznacza to, iż na wiosnę trzeba będzie poczekać około sześć tygodni. Niestety od początku swojej "kariery" Phil tylko 20 razy nie zobaczył swojego cienia. Każdego roku w Dniu Świstaka uczestniczy średnio 40 tysięcy osób. W tym roku ze względu na epidemię koronawirusa wydarzenie odbyło się wirtualnie. Wywabianie Phila śledziło 25 tysięcy internautów. Wcześniej organizatorzy przypomnieli nagrania z poprzednich lat. Pomimo niecodziennych okoliczności ceremonia miała miejsce zgodnie z tradycją na niewielkim wzgórzu w parku Gobbler's Knob.

Dzień Świstaka kojarzy się dziś ze Ameryką Północną, ale zwyczaj ten pochodzi z Europy, a konkretnie z Niemiec. Nasi zachodni sąsiedzi wierzyli niegdyś, że to borsuk ma nieprzeciętne zdolności i jest w stanie przewidzieć, kiedy nastanie wiosna.

Drodzy czytelnicy! Oto, co będzie można między innymi znaleźć w trzecim wydaniu:

*Języki świata - język kaszubski

*Dni tygodnia po hiszpańsku

*Dwa imperia

*Szwedzi w Ameryce

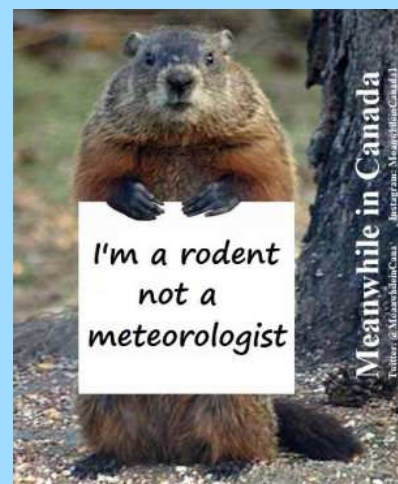
*Garść żartów w językach obcych

*Preston North End - pierwszy mistrzowie Anglii w piłce nożnej

*A do tego - czy wiosna w tym roku nadejdzie szybko (czyli, co powiedział świstak Phil)

Milej lektury!

Wydanie lutowe nr 3/2021 - Szukajcie nas na naszej stronie www oraz na Facebooku.

LOS DÍAS DE LA SEMANA

Tym razem czas na hiszpańskie dni tygodnia:

Dni tygodnia w hiszpańskim są związane z epoką rzymską i pochodzą z języka łacińskiego. Hiszpańskie słowo *semana* (tydzień), pochodzi od *septimana*, a nazwy większości dni mają swoje pochodzenie z mitologii rzymskiej.

Rzymianie nazwali pierwszy dzień tygodnia na cześć bogini księżyca Luna (stąd hiszpański *lunes* - poniedziałek), drugi dzień na cześć Marsa (Marte) (stąd *martes* - wtorek), trzeci dzień to Mercurio (*miércoles* - środa), czwarty Júpiter (czyli teraz *jueves* - czwartek) i piąty Venus (*viernes* - piątek). W hiszpańskim pojawia się jeszcze końcówka *-es* pochodząca od łacińskiego słowa *dieñ* – *dies*.

Jeśli chodzi o sobotę, są dwie teorie na temat jej „pochodzenia”. Na początku uważano bowiem, że słowo *sábado* pochodziło od boga Saturna. Jednak bliższe prawdy jest, że słowo to ma pochodzenie hebrajskie, odnosząc się do słowa *Shabbat* – dzień odpoczynku.

Hiszpańska niedziela, czyli *domingo*, ma również ciekawą historię. Jest to siódmy dzień tygodnia, który na początku uważany był za „dzień słońca”, jednak z czasem zamienił się w „dzień Pański” z łacińskiego *dominicus*. Nie

jest też żadnym zbiegiem okoliczności, że niedziela *domingo* ma związek zarówno ze słońcem jak i z Chrystusem. Legenda głosi, że cesarz rzymski Konstantyn był zauroczony bogiem słońca, jednak pewnego dnia ukazał mu się we śnie krzyż na bazie słońca wraz z napisem *vence con esto*, czyli *wygrasz z tym*. Od tego momentu ogłosił się chrześcijaninem i przeznaczył niedzielę na *dzień Pański*.

LOS DÍAS DE LA SEMANA

LUNES

MARTES

MIÉRCOLES

JUEVES

VIERNES

EL FIN DE
SEMANA

SÁBADO

DOMINGO

PAGINADELESPANOL.COM

CZY WIESZ, ŻE... ?

Najpopularniejszym nazwiskiem w Hiszpanii jest *García* (nosi je blisko 1,5 miliona ludzi), na drugim miejscu jest *Fernández* (ponad 800 tysięcy), trzecie miejsce zajmuje: *González* (także ponad 800 tysięcy). Kolejne popularne nazwiska to: *Rodríguez*, *López*, *Martinez*.

LOS ZOMBIES QUE HABLAN ESPAÑOL E INGLÉS... ¿ZOMBILINGÜES?

FUN FOR SPANISH TEACHERS

NOWA SZWECJA

CZYLI ZAPOMNIANA HISTORIA AMERYKI...

Peter Minuit (ok. 1589 - 1638 - na ilustracji powyżej) – z pochodzenia Walon, dyrektor generalny Nowych Niderlandów (kolonii holenderskiej w półn.-wsch. części Ameryki Północnej) w latach 1626–1633.

Peter Minuit był założycielem szwedzkiej kolonii Nowa Szwecja w 1638. Zastąpił w roku 1626 roku, kiedy to wykupił wyspę Manhattan od indiańskiego plemienia Delawarów z grupy Algonkinów za dobra o wartości 60 guldenów holenderskich. Obecnie wartość tej kwoty równa jest mniej więcej sumie 1143 dolarów amerykańskich.

CZY WIESZ, ŻE... ?

W 1986 grupa mieszkańców Wilmington postanowiła zbudować replikę statku *Kalmar Nyckel*. Okręt wszedł do służby w 1998 roku. Statek, obsługiwany przez wolontariuszy, działa jako "symbol oraz ambasador stanu Delaware".

Nowa Szwecja (*Nya Sverige*) to dawna szwedzka kolonia w Ameryce Północnej, obejmująca obszary części dzisiejszych stanów Delaware, New Jersey, Pensylwania i Maryland i istniejąca od 29 marca 1638 do września 1655 roku.

Na początku XVII wieku Szwecja była w Europie potęgą militarną. Stąd też decyzja o włączeniu się w rywalizację kolonialną. W 1637 grupa szwedzkich oraz związanych z nimi holenderskich i niemieckich kupców utworzyła Kompanię Nowej Szwecji, której zamierzeniem było handel futrami i tytoniem. Pierwszym przedsięwzięciem Kompanii była wyprawa dwóch okrętów – *Kalmar Nyckel* (ten okręt przemierzył Atlantyk w sumie cztery razy - obraz poniżej) i *Fågel*

Grip, pod dowództwem Petera Minuita. Minuit był wcześniej gubernatorem holenderskiej kolonii Nowa Holandia obejmującej wyspę Manhattan, posiadał więc odpowiednie doświadczenie, w kierowaniu tego typu przedsięwzięciami.

Koloniści wylądowali w marcu 1638 na wybrzeżu amerykańskim u ujścia rzeki Delaware. Zbudowali pierwszą osadę Fort Christina (dzisiejszy Wilmington), nazwany tak na cześć szwedzkiej królowej Krystyny. W ciągu kolejnych siedemnastu lat do brzegów Delaware

w sumie przybyło jedenaście statków, przywożąc około 600 osiedleńców, głównie Szwedów i Finów. Kolonia rozłożyła się wzdłuż obu brzegów rzeki obejmując żyzne okolice jej szerokiej delty. Z czasem kolonia powiększyła się obejmując także tereny leżące dalej w górę biegu rzeki. Swoją największą świetność osiągnęła w latach 1643-1653, gdy jej gubernatorem był Johan Printz. Po jego odwołaniu gubernatorem został Johan Rising. Nowy gubernator uwikłał kolonię w wojnę z pobliską Nową Holandią, z którą wcześniej kolonia utrzymywała przyjazne stosunki. Szwedzi zaatakowali i zajęli Fort Casimir, zmieniając jego nazwę na Fort Trinity. Holendrzy pod wodzą gubernatora Petera Stuyvesanta odpowiedzieli na atak sprowokowany zmianą układów sojuszniczych w Europie po wojnie trzydziestoletniej. Latem 1655 holenderski oddział składający się z 317 zbrojnych pojawił się u ujścia rzeki. Odbił Fort Trinity zajmując także Fort Christina i włączając cały obszar kolonii do Nowej Holandii.

Pomimo utraty kontroli nad Nową Szwecją, skandynawscy koloniści kontynuowali osiedlanie się w Delaware, także w okresie brytyjskiego panowania, jak i po rewolucji amerykańskiej. Do czasów współczesnych teren ten jest największym skupiskiem Amerykanów skandynawskiego pochodzenia.

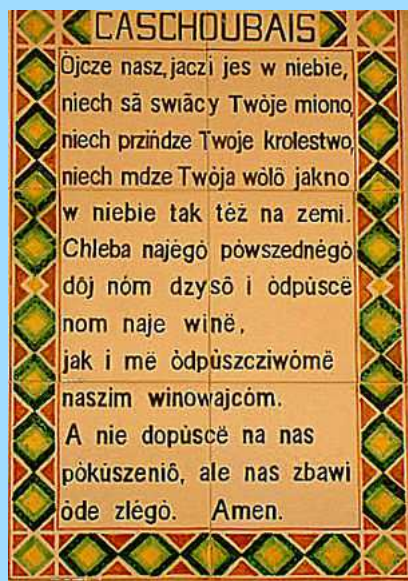
W październiku roku 1664 tereny Nowej Szwecji (już jako część Nowej Holandii) zostały zbrojnie podbite przez Brytyjczyków i włączone do kolonii Nowy Jork.

Na podstawie www.wikipedia.org

KASZĚBSCZI JÄZĚK

JĘZYKI ŚWIATA

Język kaszubski (znany też jako *kaszëbskô mòwa*) w zależności od przyjętych kryteriów uznawana za odrębny język lub dialekt języka polskiego. Często przyjmowane jest stanowisko pośrednie, unika się określenia jej jako „język” lub „dialekt” albo określa się ją jako etnolekt. Z prawnego punktu widzenia kaszubszczyzna jest w Polsce językiem regionalnym. Kaszubszczyzną posługuje się w Polsce na co dzień około 108 tysięcy Kaszubów. Status prawny etnolektu kaszubskiego w Polsce reguluje ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, definiując go jako język regionalny. Zgodnie z nią istnieje możliwość używania przed organami gminy, obok języka polskiego, kaszubszczyzny jako języka pomocniczego. Obecnie w Polsce istnieje ok. 400 szkół, w których dzieci uczą się kaszubskiego. Od 2005 roku istnieje możliwość zdawania z niego egzaminu maturalnego. W języku kaszubskim wydawane są książki i czasopisma, emitowane są regionalne programy radiowe i telewizyjne. W języku kaszubskim jest też odprawiana liturgia słowa w kościołach.

Alfabet kaszubski zawiera następujące litery:

*Aa Aą Äã Bb Cc Dd Ee Éé Ęë Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Łł
Mm Nn Ńń Oo Óó Ôô Pp Rr Ss Tt Uu Ùù Ww Yy Zz Żż*

Etnolekt kaszubski wykazuje wiele cech wspólnych z gwarami języka polskiego i jego postacią standardową. Dla niektórych badaczy jest to dowód na brak odrębności tych form mowy, co najwyżej kaszubski jest uważany za najbardziej odrębny spośród dialektów polszczyzny. Dla innych podobieństwa te świadczą o bliskim pokrewieństwie odrębnych języków pozwalającym na łączenie ich w grupę lechicką.

Jednym z najwybitniejszych graczy Preston oraz reprezentacji Anglii był Tom Finney (oficjalnie: Sir Thomas Finney). W 433 występach w barwach Preston strzelił 187 bramek (w latach 1946-1960). Natomiast dla reprezentacji zdobył 30 bramek w 76 meczach (w latach 1946-1958). Trzykrotnie brał udział w mistrzostwach świata (1950, 1954, 1958) - jednak bez większych sukcesów. Tylko w 1958 Anglikom udało się wyjść z grupy.

THE INVINCIBLES

The Invincibles to przydomek (choć już rzadko używany) drużyny pierwszego mistrza Anglii w piłce nożnej. Mowa tu o Preston North End F.C. W sezonie 1888-1889, kiedy rozegrano pierwsze mistrzostwa Anglii w piłce nożnej, Preston nie przegrał żadnego spotkania i zdobył tytuł mistrzowski. Do tego sukcesu "dołożono" jeszcze Puchar Anglii. Wtedy nadano tej drużynie powyższy przydomek. W kolejnym sezonie Preston tytuł obronił, ale już nie uchronił się od porażek (z Evertonem, Wolverhampton, Aston Villą oraz Derby County). W późniejszych latach *Niezwytciezeni* zdobyli tylko sześć tytułów wicemistrzowskich, jeden Puchar Anglii oraz Football League War Cup (w latach 1939-1945 zastąpił on Puchar Anglii).

Obecnie zespół jest bardziej znany jako *Lilywhites* z racji białych koszulek. Preston grał w ekstraklasie nieprzerwanie do sezonu 1960-1961. Wówczas zajął ostatnie, 22 miejsce. Do tej pory nie udało im się powrócić do najwyższej klasy rozgrywkowej. Obecnie występują w *The Championship*, czyli drugiej lidze.

DWA IMPERIA

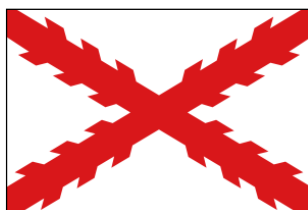
Imperium, nad którym nigdy nie zachodzi słońce (*el imperio en el que nunca se pone el sol*) – to określenie używane w odniesieniu do imperium o terytorium tak rozległym, że w dowolnym momencie jest takie miejsce na jego powierzchni, gdzie trwa dzień. Do tej pory dotyczyło ono w historii dwóch światowych mocarstw dominujących w skali globalnej: imperium hiszpańskiego i imperium brytyjskiego. Słowa te zostały po raz pierwszy użyte w odniesieniu do szesnastowiecznej Hiszpanii przez Karola V Habsburga (na ilustracji obok). Imperium, którym zarządzał, obejmowało obok Półwyspu Iberyjskiego, południowej części Półwyspu Apenińskiego, Austrii i Niderlandów liczne kolonie hiszpańskie w Ameryce.

Określenie to używane było również do opisu państwa należącego do syna Karola – Filipa II Hiszpańskiego. W 1556 odziedziczył on wszystkie posiadłości swojego ojca (z wyjątkiem Świętego Cesarstwa Rzymskiego), a w 1581, po bezpotomnej śmierci króla Portugalii, Henryka I, Filip został jej królem, co zapoczątkowało trwającą do 1640 unią personalną między oboma krajami (tzw. unią iberyjską). Wcześniej, w 1565, Hiszpanie rozpoczęli kolonizację Filipin, więc imperium Filipa Hiszpańskiego rozciągało się na wszystkie kontynenty poza

Australią i Antarktydą (ówcześnie nieznaną).

W XIX wieku określenie ponownie odżyło, tym razem jako określenie imperium brytyjskiego (zwłaszcza w czasie epoki wiktoriańskiej), które u szczytu swojej potęgi osiągnęło rozmiar ponad 33 mln km², co stanowi około 1/4 całkowitej powierzchni lądów, będąc największym imperium w historii świata.

Na podstawie: www.wikipedia.org

The Spanish Empire in the 16th Century

¿CÓMO SE DICE
"VETERINARIO"
EN INGLÉS?

¡DOG TOR!

¿Cuál es la fruta
más paciente?

Es pera.

SpanishPlayground.net